

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

לינק לקובץ: [לחץ כאן](#)

תוכנית: המוסף לספרות
תאריך: 09/11/2015
שעה: 11:42:30
רשת: רשת א

כותרת: **"כעלה נידף" מאת מילטון שטיינברג -
מעין ביוגרפיה של אלישע בן אבויה -**

שירי לב ארי: הספר "כעלה נידף" מאת מילטון שטיינברג, ראה אור לראשונה ב-1940 בארצות-הברית והיה רב מכר שמכר מאות אלפי עותקים. הספר נחשב עד יום לקלסיקה בספרות היהודית האמריקאית המודרנית, זוהי מעין ביוגרפיה של אלישע בן אבויה, אותו חכם אחד מבין ארבעה שנכנסו לפרדס והפך לכופר, וכונה תמיד "אחר". הספר תורגם כעת מחדש לעברית בידי יעל ענבר ורואה אור בהוצאת "ידיעות ספרים", ו"מכון שכטר". שלום לפרופ' הרב דוד גולינקין.

פרופ' ורב דוד גולינקין: שלום, שלום, בוקר טוב, שירי לב ארי: אתה יכול לומר בכמה מלים, מה חשיבות הספר הזה?

פרופ' ורב דוד גולינקין: טוב צריכים להבין שהספר הזה במקורו האנגלי "כעלה נידף" - "As a driven leaf", הוא תופעה תרבותית

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

של יהדות אמריקה, הוא כבר בדפוס שבעים וחמש שנה, כל תלמיד אוניברסיטה יהודית שלומד איזשהו קולג', על היהדות קורא את הספר הזה, ואתה פוגש שם אנשים בני שלושים, ארבעים, חמישים, שישים, שבעים, כולם קראו את הספר, כשאתה מזכיר את הספר הם מחייכים ואומרים, וואו זה היה ספר מדהים, זה שינה את חיי, אז זה לא סתם ספר, אלא תופעה תרבותית ביהדות אמריקה.

שירי לב ארי : איך אתה מסביר את זה שהוא בקושי ידוע לקהל הישראלי?

פרופ' רב דוד גולינקין : טוב הוא תורגם לעברית ב-1950 על ידי יונתן רטוש, אבל אותו תרגום כבר לא בדפוס, זה גם קצת בעייתי מבחינת הדיוק של התרגום, אבל בכל אופן העברית של אז, היום אנשים פשוט לא מבינים והיה צורך לתרגם את הספר מחדש. אני חושב שהספר הזה הצליח במשך שבעים וחמש שנה והוא ממשיך להצליח, מכיוון שהרב שטיינברג שהיה רב קהילתי מוצלח, בניו-יורק, הצליח להכניס לספר הזה שני מרכיבים עיקריים, אבל המתח שבין אמונה ושכל, כלומר האם להאמין באלוהים, לא להאמין באלוהים, איך אתה מסביר את הרוע בעולם, צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, הוא הכניס בפי התנאים את כל הוויכוחים התאולוגיים של המאה העשרים, בין יהודים שהמשיכו להאמין, לבין יהודים שעזבו את האמונה, וכפי שאני מסביר בהקדמה, הוא

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

כנראה הכניס אל הוויכוחים שהוא שמע בסידני קולג' בניו-יורק ב-1920 ואילך בין הפרופ' שלו מוריס ריישל כהן, לבין רבו הרב יעקב כהן, כשרבו הרב יעקב כהן המשיך להאמין למרות כל הבעיות התאולוגיות והאתגרים של העת החדשה, וכשה..... של מר טרייסר כהן היה בעצם אפיקורס, ודחה את הכול, וניסה לשכנע את תלמידיו היהודים שלא צריכים להאמין. ובעצם אני חושב שרבי עקיבא בספר הזה, הוא רבו, הרב יעקב כהן, ואלישע בן אבויה, הוא רבו פרופ' מוריס ריישל כהן, ואנחנו יודעים מעט מאוד על הדמות ההיסטורית של אלישע בן אבויה. שירי לב ארי : אנחנו רק יודעים שהוא היה מושמץ מאוד על ידי חכמי התלמוד, על ידי בני דורו, פרופ' ורב דוד גולינקין : נכון, שירי לב ארי : הוא היה באמת חכם, פרופ' ורב דוד גולינקין : הוא נקרא אחר, ובאמת, שירי לב ארי : אפילו לא קראו לו בשמו ויש סיפורים רבים בתלמוד שמשמיצים אותו ומספרים עליו סיפורים מאוד קשים, עד אפילו רצח תינוקות. פרופ' ורב דוד גולינקין : נכון, אבל זה העניין, אבל אפילו אם תקראי את כל הסיפורים בתלמוד ובמדרש עליו, אנחנו יודעים מבחינה היסטורית מעט מאוד ולכן הוא היה יכול להכניס בפי אלישע ובפי רבי עקיבא וחבריהם את כל הוויכוחים התאולוגיים

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

החשובים של אלפיים השנים האחרונות, וזאת הסיבה שהספר הזה כל כך פופולרי אצל תלמידי האוניברסיטה, כי הם בעצמם חלוקים בדעותיהם, או חלוקים באופן פנימי, בין אמונה ושכל, והרב שטיינברג הכניס לפה של התנאים את הוויכוחים וההתלבטויות האלה.

שירי לב ארי : אלישע בן אבויה, בעצם רצה איזושהי הוכחה ניצחת, וודאית, רציונלית, לקיומו של אלוהים. פרופ' ורב דוד גולינקין : אנחנו לא יודעים אם זה נכון מבחינה היסטורית, אבל אלישע בספר הזה, זה בדיוק מה שמחפש, הוא רוצה ש... רבי עקיבא או מישהו יוכיח לו כמו שאפשר להוכיח גאומטריה, שיוכיח לו שאלוהים קיים. וכמובן זה דבר שהוא קשה או בלתי אפשרי לעשות, בסופו של דבר, אלישע מגיע למסקנה שגם בגאומטריה יש הנחות יסוד, וכך לתאולוגיה יש הנחות יסוד ויש דברים שאי-אפשר להוכיח, אלא שאתה חייב להאמין, כמובן הטרגדיה של הסיפור, היא שהוא מגיע למסקנה הזאת, אחרי שזה מאוחר מדי, מבחינתו האישית והלאומית, לאחר מרד בר-כוכבא, והסיבה השנייה להצלחת הספר, זה שיותר מכל ספר אחר, שטיינברג הצליח להחיות את התנאים, מי שלומד משנה או תלמוד, או מדרש, זה נשמע כוויכוחים אולי יבשים, אולי שעבד עליהם הכלח, והוא מחייה את האנשים האלה, הוא מכניס להם חיים, רוח חיים ואתה מרגיש כאילו אתה מסתובב בארץ-ישראל לפני

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

אלף שמונה מאות שנה בטבריה, בבני-ברק, בירושלים החרבה, ואתה מרגיש כאילו היית שם, והוא בעצם הסבא של כל הרומנים ההיסטוריים בימינו, כגון הספר של יוכי ברנדס על רבי עקיבא ועוד הרבה ספרים מהסוג הזה, ויוכי בעצמה אומרת את זה, הוא זה שהראה שאפשר להחיות תקופה שלמה ולהפוך את התנאים לאנשים נושמים וחיים, ולהראות שהוויכוחים התאולוגיים שלהם, והבעיות ההיסטוריות שלהם, והוויכוחים שלהם והמלחמות שלהם נגד הרומאים, הם לא דברים יבשים שקרו בספרי היסטוריה, אלא דברים חיים ונושמים.

שירי לב ארי : הם עדיין מתרחשים.

פרופ' ורב דוד גולינקין : כן, ובעצם כשהקשבתי השבוע לחדשות על כל הוויכוח של הר-הבית, אם תקראו את הספר, תראו שזה חלק מרכזי של הסיפור, האם לבנות את בית המקדש מחדש, האם זה אפשרי, האם הרומאים ירשו או לא ירשו, וזה הופך לאחד מאבני היסוד של הספר הזה, וכמובן אחת מהסיבות למרד בר-כוכבא, שהרומאים כנראה קודם הסכימו לבנות את בית המקדש מחדש, ואז שינו את דעתם, והוא לוקח הדפים ההיסטוריים האלה שמופיעים בבראשית רבא ובעוד כמה מקורות, והופך אותם לאחד מאבני היסוד של הספר הזה.

שירי לב ארי : הספר נקרא "כעלה נידף", כמובן אנחנו מתייחסים בו אל אלישע בן אבויה שהוא חסר שורשים ולא מצא את עצמו

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

בעצם בשום דת ובשום אמונה, אבל הביטוי "כעלה נידף" לקוח מתוך ספר "איוב".

פרופ' ורב דוד גולינקין : נכון, כן הפסוק הוא "למה פניך תסתיר ותחשיבני לאיוב לך, כעלה נידף תערוב, והוא הופך את הדימוי הזה או הביטוי הזה מספר איוב לדימוי המתאים ביותר לאלישע בן אבויה.

שירי לב ארי : מה אנחנו יודעים על מילטון שטיינברג שהיה רב, הוא נולד ב-1903 ומת בגיל צעיר, ב-1950?!

פרופ' ורב דוד גולינקין : אנחנו יודעים שהוא היה בן טיפוס של משפחת מהגרים שגדל בוורצסטר בניו-יורק,

שירי לב ארי : מהגרים ממזרח אירופה, כמובן.

פרופ' ורב דוד גולינקין : כן, כן, ועברו לניו-יורק, אביו היה מי שלמד פעם בישיבות והפך לסוציאליסט ואפיקורס, אולי גם בזה יש איזשהו סוד של אלישע בן אבויה בספר, אמו באה ממשפחה הרבה יותר מסורתית, אז שוב שומעים כאן את ההדים של אביו האפיקורס, מול ההורים של אמו, שהיו יהודים שומרי מצוות, והוא מגיל צעיר, כבר ראו שהוא בנאדם מבריק, כשהוא סיים את האוניברסיטה הסיטי קולג' בניו-יורק, החברים כתבו מתחת לתמונתו בשנתון עילויי שבעילויים וגאון שבגאונים, והוא היה בקיא גם בספרות הקלאסית, יוונית ולטינית, וגם בקיא בספרות חז"ל שהוא למד ב-JPS בניו יורק ה-Jewish Pilamdical Semminary והוא

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

הצלחי בספר הזה לשלב את הידע הרחב שלו בעולם היווני וההלניסטי עם הידע הרחב שלו בספרות חז"ל, ובעצם הספר הזה, הוא מעין תמצית של עבודת דוקטורט שהוא עבד עליה ולא פרסם, לא כתב ובמשך תשע שנים, ניסה לכתוב דוקטורט על יהדות להלניזם, תחת השקפתו ופיקוחו של פרופ' סאלו ברון, שהיה הפרופ' היהודי המפורסם ביותר, באותה תקופה שהוא לימד לימודי יהדות, בסופו של דבר, במקום לסיים את הדוקטורט, הוא כתב את הרומן הזה והכניס את הידיעות הרחבות שלו על יהדות והלניזם ברומן היסטורי על אלישע בן אבויה, ואני יכול לומר, שאני מאוד שמח שהוא לא סיים את הדוקטורט, אלא במקום זה כתב את הרומן הזה, כי אילו הוא היה צריך לסיים את הדוקטורט, עשרה אנשים היו קוראים אותו, וברומן הזה, אני מעריך שלפחות תשע מאות חמישים אלף איש קנו את הספר במשך הדורות, וזה גם ספר שעובר מיד ליד, זאת אומרת שאני חושב שמיליוני אנשים קראו את הספר הזה במשך שלושה דורות, והושפעו מ"כעלה נידף" של הרב מילטון שטיינברג.

שירי לב ארי : שגם ביקר בישראל ב-1929- ויכול להיות שהביקור הזה נתן לו השראה לתיאורי הנוף של ארץ-ישראל, של תקופת המשנה.

פרופ' ורב דוד גולינקין : נכון, אין לי ספק שתיאורי הנוף בספר שהוא מתאר את השממה של כל מיני אזורים בארץ, וגם הפריחה

מידע רדיו וטלוויזיה

IFAT House

96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת

דרך מנחם בגין 96-98, תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

באזורים מסוימים, אלו דברים שהוא ראה במו עיניו ב-1929-
כשהוא ביקר כאן עם אשתו.
שירי לב ארי : "כעלה נידף" מאת מילטון שטיינברג, הרב פרופ'
דוד גולינקין, תודה רבה לך על השיחה הזאת.
פרופ' ורב דוד גולינקין : בבקשה, וקריאה מהנה.
שירי לב ארי : תודה.